

Veranderende Kracht van Brabant

Onderzoek naar veerkracht & actiebereidheid
in een bijzondere tijd

Belangrijkste resultaten

Samenspel is essentieel

Veerkracht én actiebereidheid zijn cruciaal bij maatschappelijke verandering en in het creëren van draagvlak. Het gaat om mee kunnen en willen bewegen.

[Zie voor een volledige overzicht van de resultaten de veerkrachtpublicatie](#)

> **Afnemende veerkracht in Brabant**

Tussen 2017 en 2020 is de veerkracht in Brabant afgenomen. Inwoners zijn minder redzaam, hebben minder vertrouwen in elkaar, participeren minder en hebben vaker contact met hulpverleners. Terwijl die veerkracht juist nu belangrijk is. Niet alleen vanwege de directe impact van de coronacrisis, ook voor de langere termijn als het gaat om voortgaande transitie naar een duurzamere samenleving zoals een duurzaam energie- en voedselsysteem.

> **Omgeving als mogelijkmaker**

Verschillen in redzaamheid en de toegang tot persoonlijke en sociale hulpbronnen komen overal en vergelijkbaar voor. Het is belangrijk om te realiseren dat zowel in de grote stad als op het platteland redzame, deels redzame en niet redzame mensen wonen, als ook mensen met een groot of klein sociaal netwerk, gezonde en ongezonde mensen die al dan niet participeren in verenigingen, als vrijwilliger of zich inzetten als mantelzorger. De omgeving fungeert als een 'mogelijkmaker', oftewel de omgeving biedt ruimte om het menselijk en sociaal kapitaal te ontwikkelen en onderhouden. Doelen zoals geformuleerd in het bestuursakkoord 2020-2023 van Noord-Brabant als ook in de Brabantse Omgevingsvisie gaan veelal over de omgeving. Het is echter van belang dat de omgeving in samenhang met het menselijk en sociaal kapitaal wordt beschouwd, want enkel dan vormt het een belangrijke bouwsteen voor de samenlevingskracht van Brabant.

> **Sterkste dynamiek in veerkracht in middelgrote gemeenten**

Overall gezien doet iedere plek ertoe wat betreft veerkracht. Als we echter plekken met zichzelf vergelijken over de tijd dan wordt de dynamiek in veerkracht van de plekken zichtbaar. Tussen 2017 en 2020 hebben vooral de gemeenten Uden, Waalwijk, Altena, Meierijstad, Oss en Breda te maken gehad met de grootste positieve en negatieve veranderingen op verschillende elementen van veerkracht.

> **Risico op afhaken bij duurzaamheidstransities**

Duurzaamheidstransities vragen aanpassing van het gedrag en leefstijl van burgers. Of mensen ook daadwerkelijk mee zullen bewegen en in welke mate, hangt af van de mate waarin men zich betrokken voelt bij en verantwoordelijk voelt voor de situatie. Een grote meerderheid van de Brabanders vindt het belangrijk dat er in de samenleving aandacht is voor de maatschappelijke thema's: wateroverlast & verdroging, voedselsysteem, energietransitie, biodiversiteit, mobiliteit en circulariteit. En een relatief groot deel daarvan voelt zich ook nog eens verantwoordelijk om zich ervoor in te zetten of heeft dat de afgelopen 12 maanden al gedaan.

Er is echter ook een groep Brabanders die bovengenoemde thema's wel belangrijk vindt, maar de verantwoordelijkheid voor actie buiten zichzelf legt. Ook is er een relatief grote groep Brabanders die niet bereid is om zich in te zetten.

> **Actiebereidheid is domein-specifiek**

Het verschilt per maatschappelijk thema welke aspecten van veerkracht samenhangen met actiebereidheid. Bijvoorbeeld de mate van redzaamheid is van belang voor actiebereidheid op het voedselsysteem en inkomen voor inzet voor de energietransitie. Voor vertrouwen en opleidingsniveau geldt dat voor alle 6 de thema's.

> **Impact Covid-19**

Het is niet exact te duiden of de afnemende veerkracht veroorzaakt is door de impact van Covid-19 (conjunctureel) of dat het een ontwikkeling van de afgelopen drie jaar is (structureel). De oorzaak van de daling is voor nu wellicht ook niet het belangrijkste gegeven, maar juist dat de lage redzaamheid de huidige stand van zaken betreft. Een uitgangspositie die zorgelijk is in een tijd waarin de samenleving nog niet aan het herstellen is van de crisis, maar zich er nog middenin bevindt.

Zie deel III van [de veerkrachtpublicatie](#) voor verdere duiding.

Veerkracht in Brabant

Wat is veerkracht?

Het vermogen van mensen oftewel hun redzaamheid is de kern van veerkracht. Redzaamheid bepaalt in hoeverre men regie voert over het eigen leven. De toegang tot hulpbronnen gaat over de mate waarin men beschikt over bijvoorbeeld een inkomen, een sociaal netwerk of voorzieningen in de wijk.

**Persoonlijk
hulpbronnen**

**Sociale
hulpbronnen**

**Omgevings-
hulpbronnen**

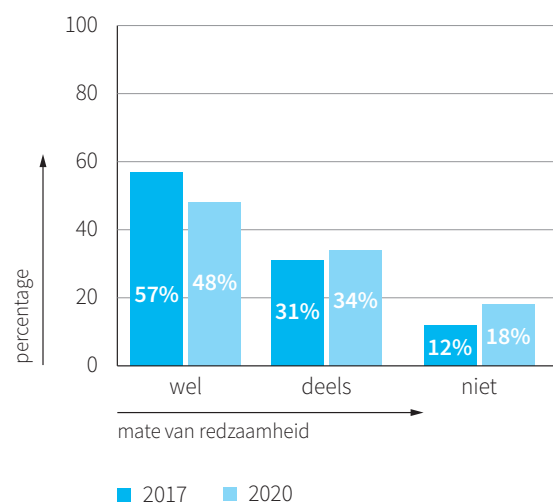
- vertrouwen
- identiteit
- gezondheid & geluk
- opleiding, werk en inkomen
- digitale vaardigheden

- sociaal netwerk
- contact hulpverlening
- participatie
- sociale cohesie

- woonkwaliteit
- fysieke leefomgeving
- infrastructuur & bereikbaarheid
- mate van achterstand

Redzaamheid

Minder dan de helft van de Brabanders is redzaam. Opvallend is dat tussen 2017 en 2020 niet de groep deels redzame mensen, maar juist de groep niet-redzame mensen het sterkst is toegenomen.

Persoonlijke hulpbronnen

Vertrouwen

Vertrouwen in de politiek en maatschappelijke instituties is gestegen (37% in 2017, 50% in 2020), maar vertrouwen in de medemens is gedaald (67% in 2017, 62% in 2020).

Identiteit

Verbondenheid met de buurt is flink gestegen (43% in 2017, 57% in 2020).

Gezondheid & geluk

Ondanks een kleine afname, voelen de meeste Brabanders zich gezond en gelukkig.

Opleiding, werk & inkomen

50% van de Brabanders werkt, 4% is werkloos en 8% is (ten dele) arbeidsongeschikt (iedereen van 18 jaar en ouder).

Digitale vaardigheden

We houden ons vaker bezig met online activiteiten. Met name online aankopen is toegenomen.

Sociale hulpbronnen

Sociaal netwerk

Frequentie van live en digitaal contact met het sociaal netwerk is ondanks Covid-19 gelijk gebleven.

Contact hulpverlening

Iets vaker contact met hulpverleners.

Participatie

Brabanders participeren minder in verenigingen (lidmaatschap: 69% in 2017, 52% in 2020) en als vrijwilliger (36% in 2017, 31% in 2020). Informele hulp is toegenomen, vooral het aantal uren.

Sociale cohesie

Brabanders ervaren een zelfde sociale cohesie in de buurt als drie jaar geleden.

Omgevingshulpbronnen

Woonkwaliteit

Kwaliteit van wonen in Brabant is iets verbeterd.

Fysieke leefomgeving

Kwaliteit van de fysieke leefomgeving blijkt een stabiele omgevingshulpbron te zijn, over de tijd veranderen de scores nauwelijks.

Infrastructuur & bereikbaarheid

Brabant scoort hier relatief laag (gemiddelde score van 41 op een schaal van 0-100 punten) net als in voorgaande jaren.

Mate van achterstand

Nog altijd wordt de meeste geclusterde problematiek in de grote(re) gemeenten aangetroffen.

Actiebereidheid

De motivatie van mensen om mee te bewegen met veranderingen

Als mensen een thema belangrijk vinden en zich er verantwoordelijk voor voelen, is de kans groter dat zij hun redzaamheid en toegang tot hulpbronnen aanwenden om tot verandering te komen.

Capaciteit

Kunnen - Veerkracht

Redzaamheid en toegang tot persoonlijke, sociale en omgevingshulpbronnen

Motivatie

Willen - Actiebereidheid

Verantwoordelijkheidsgevoel
Kennis (*bewustzijn van de opgave*)
Houding (*normen en waarden*)
Verwachte impact van het gedrag

Gelegenheid

Externe factoren

Ervaren mogelijkheden en omstandigheden

Gedrag op maatschappelijke thema's

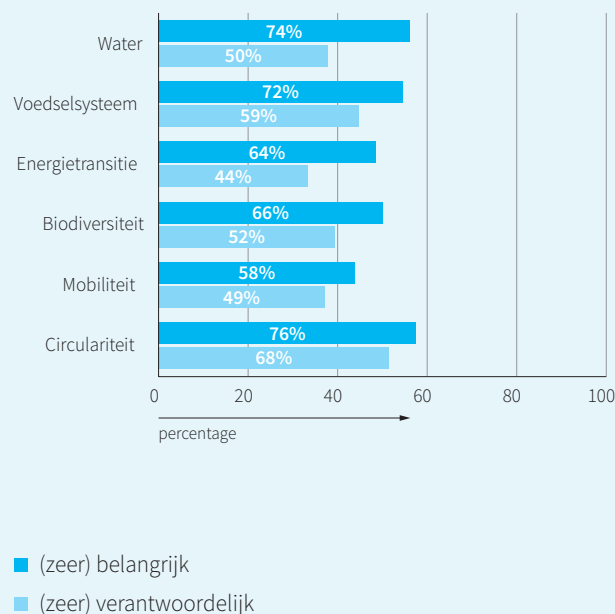
Risico op afhaken

De meeste Brabanders vinden de thema's belangrijk, maar ze voelen zich niet altijd verantwoordelijk. Vooral op de thema's water en energietransitie leggen Brabanders de verantwoordelijkheid voor actie buiten zichzelf. Op deze thema's zien we ook een relatief grote groep inwoners die niet bereid zijn om zich in te zetten, namelijk 24% voor de wateropgave en 27% voor de energietransitie.

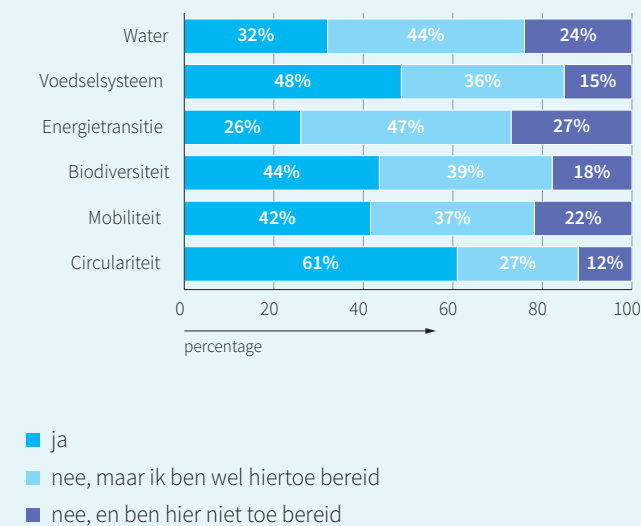
Wat kan de overheid doen?

De samenlevingskracht van Brabant wordt in belangrijke mate gecreëerd door de Brabanders zelf. De overheid heeft een belangrijke rol in het versterken van veerkracht, actiebereidheid en de mogelijkheden om bij te dragen. Een geschikte inrichting van de omgeving (kaders stellen en uitnodigen tot bijvoorbeeld gezond gedrag), kennisdeling en voorlichting zijn hierin belangrijke elementen.

Aandeel Brabanders dat het belangrijk vindt dat er in de samenleving aandacht is voor maatschappelijke thema's en zich verantwoordelijk voelt om zich hiervoor in te zetten.

Aandeel Brabanders dat zich in de afgelopen 12 maanden heeft ingezet voor maatschappelijke thema's of bereid is zich ervoor in te zetten.

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 30 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland, maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

© 2021 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van

Provincie Noord-Brabant

Auteurs

Drs. Mariëlle Blanken
Dr. Ellen Dingemans
Loet Verhoeven MSc
Sanne Paenen MSc

Fotografie

Nationale Beeldbank

Design

Madebytops visuele communicatie

Downloads

- 📄 **Publicatie Veranderende kracht van Brabant, Veerkrachtmonitor 2020**
- 📄 **Tabellenboek Veerkrachtmonitor 2020**

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl